

Cvičení 2

Organizace jako součást
národního hospodářství

Příklad č. 1

Přiřad'te tyto pojmy z oblasti podnikového hospodářství k níže uvedeným praktickým příkladům:

- a) Princip racionality
 - b) Maximalizace produktivity
 - c) Hodnotově vyjádřená maximalizace hospodárnosti
 - d) Maximalizace rentability celkového kapitálu
 - e) Maximalizace rentability vlastního kapitálu
 - f) Minimalizace nákladů na cizí kapitál
-
- 1. Manželé Svobodovi si chtějí za co nejméně peněz zajít na co nejlepší večeři.
 - 2. Pan Růžička chce dojet z Brna do Prahy s co nejmenší spotřebou benzínu.
 - 3. Paní Morávková si chce koupit co nejdražší a nejkvalitnější kabelku.
 - 4. Pěstitel Jílek chce ze sesbíraných švestek vypálit co nejvíce slivovice.
 - 5. Akcionáři společnosti Sazka a.s. požadují zhodnocení svých prostředků ve výši 15% a více.
 - 6. Producenti chtějí z filmu získat co nejvyšší tržby.
 - 7. Společnost Jiřík s.r.o. hradí své závazky k dodavatelům ve lhůtě splatnosti, aby se tak vyhnula poplatkům z prodlení.
 - 8. Náčelník Prouza chce, aby od hodiny placení čtyři strážníci vybrali na pokutách během směny co nejvíce korun.

Řešení

1. Přiřazení není možné (příklad nelze matematicky optimalizovat – jsou v něm dvě nezávislé proměnné). Manželé Svobodovi by se chovali podle principu racionality, kdyby chtěli za danou sumu peněz koupit co nejlepší večeři, anebo pořídit danou večeři co nejlevněji.
2. a, b)
3. Přiřazení není možné, neboť paní Morávková nejedná racionálně a nesnaží se své chování optimalizovat. Paní Morávková by byla racionální, například kdyby chtěla koupit vybranou kabelku co nejlevněji anebo s daným obnosem peněz koupit co nejkvalitnější kus.
4. a, b)
5. e)
6. a)
7. f)
8. c)

Příklad č. 2

- 4 servírky obslouží a zkasírují v průměru za hodinu 30 zákazníků. Mzda servírky činí 150 Kč/h (včetně 35% zdravotního a sociálního pojištění placeného zaměstnavatelem). Průměrná útrata jednoho zákazníka je 90 Kč/h. Jak vysoká je produktivita (kvantitativní hospodárnost) a hodnotově vyjádřená hospodárnost obsluhy ve vztahu k zákazníkům (za hodinu)?

Řešení

- Produktivita = 30 zákazníků / 4 servírky
= 7,5 zákazník / servírka

- $$\text{Hospodárnost} = \frac{\left(30 \text{ zákazníků} * \frac{90\text{Kč}}{\text{zák}} \right)}{\left(4 \text{ servírky} * \frac{150\text{Kč}}{\text{serv}} \right)} = 4,5$$

Příklad č. 3

- Revizor dopravního podniku Horní Suchá má hodinovou mzdu 145 Kč/h (včetně 35% zdravotního a sociálního pojištění placeného zaměstnavatelem). Tři revizoři za den během osmihodinové směny zkontrolují průměrně 790 cestujících a na pokutách vyberou 12 000 Kč, které cestující na místě zaplatí. Vyjádřete hodinovou produktivitu a hodnotovou hospodárnost.

Řešení

- $\text{Hodinová produktivita} = (790 / 8) / 3 = 32,92 \text{ cestující / revizor}$
- $\text{Denní hospodárnost} = \frac{12\,000\text{Kč}}{\left(145 \frac{\text{Kč}}{\text{hod}} \cdot 8 \text{ hod} \cdot 3 \text{ revizoři}\right)} = 3,44$

Příklad č. 4

- Podnik je schopen z 5 kg čokolády vyrobit 1 600 lentilek. Cena čokolády činí 80 Kč/kg. Cena jedné lentilky je 0,50 Kč. Jak vysoká je produktivita a hodnotově vyjádřená hospodárnost podniku, když při spotřebě 5 kg těsta výnos klesá na 1380 lentilek a cena těsta klesá z 80 Kč/kg na 60 Kč/kg? Charakterizujte vzniklou situaci a posud'te hospodárnost podniku.

Řešení

- $\text{Hospodárnost} = \frac{1600 \text{ lentilek}}{5 \text{ kg těsta}} * \frac{0,50 \text{ Kč za lentilku}}{80 \text{ Kč za 1 kg těsta}} = \frac{800 \text{ Kč}}{400 \text{ Kč}} = 2$
- $\text{Produktivita} = 1600 / 5 = 320$
- $\text{Hospodárnost} = \frac{1380 \text{ lentilek}}{5 \text{ kg těsta}} * \frac{0,50 \text{ Kč za lentilku}}{60 \text{ Kč za 1 kg těsta}} = \frac{690 \text{ Kč}}{300 \text{ Kč}} = 2,3$
- $\text{Produktivita} = 1380 / 5 = 276 = \text{pokles produktivity o } 13,75\%$
- $2 \rightarrow 2,3$ (růst hospodárnosti o 15 %)
- Vzhledem k tomu, že podnik funguje za účelem maximalizace zisku, je pro něj podstatnější ukazatel hospodárnosti, který je udáván v peněžních jednotkách, než ukazatel produktivity, který je udáván ve fyzických jednotkách. Situaci, kdy hospodárnost roste rychleji, než klesá produktivita, lze tedy ještě považovat za uspokojivou.

Příklad č. 5

Přiřadte následující typy organizací k praktickým příkladům:

- a) ziskový soukromý sektor
- b) neziskový veřejný sektor
- c) neziskový soukromý sektor
- d) neziskový sektor domácností

- 1. Česká pirátská strana
- 2. Ústavní soud ČR
- 3. Škoda Auto a.s.
- 4. Odborový svaz policie
- 5. Obec Jevíčko
- 6. Česká televize
- 7. Církev husitská
- 8. Společenství vlastníků bytů
- 9. Budějovický Budvar, n.p.

Řešení

1. c) Politické strany jsou z principu demokracie zakládány občany. Výjimky by se jistě daly najít v systémech spíše diktátorského typu.
2. b) Soudnictví obecně řadíme mezi neziskové veřejné organizace.
3. a) Akciové společnosti a obchodní společnosti obecně spadají pod podniky a tedy z definice vznikají za účelem dosahování zisku.
4. b) Odborové svazy hájí veřejný zájem, ziskovost není jejich cílem.
5. b) Obce a další územně správní celky spadají pod neveřejný sektor. Jejich posláním není ziskovost, lze je definovat například jako poskytování veřejných služeb.
6. b) Veřejnoprávní sdělovací prostředky rovněž nesledují maximalizaci zisku, ale uspokojování potřeb.
7. c)
8. a) přesnější by ale spíše bylo neziskový soukromý sektor
9. a) přesnější by ale spíše bylo ziskový veřejný sektor

Příklad č. 6

- Podnik Petrova Pekárna s.r.o. provozuje pekárnu a síť prodejen vlastního pečiva v Brně a okolí. Uved'te určující faktory podniku dle Gutenberga a rozved'te je.

Řešení

- Podnik v rámci výroby a prodeje svých výrobků kombinuje všechny podnikohospodářské výrobní faktory – dlouhodobý hmotný majetek (pekárenské stroje, rozvážkové vozy, vybavení prodejen,...), materiál (mouka, polotovary,...), výkonnou práci (pekaři, technici strojů, řidiči, prodavači,...) a práci dispoziční (management pekárny, provozní vedoucí prodejen,...).
- Dlouhodobým cílem podniku je maximalizace zisku, který dosahuje optimalizací poměru nákladů na vyráběné produkty a výnosy z prodeje svého pečiva. Na základě principu hospodárnosti alespoň teoreticky vyrábí dané množství pečiva s co nejmenšími náklady a prodává jej za co nejvyšší ceny.
- Výrobní faktory musí podnik v průběhu času splácet – v případě materiálu zaplatit dodavatelům, v případě dlouhodobého majetku hradit nájem či amortizaci a zaměstnancům je třeba pravidelně hradit mzdy. Prostředky na tyto závazky podnik získává z prodeje svých výrobků a tím dosahuje principu finanční rovnováhy.
- Je plně v kompetenci podniku, jaké výrobky bude vyrábět, v jakém množství a jakým způsobem je bude distribuovat mezi spotřebitele. Podnik si tedy tvoří samostatně svůj výrobní a odbytový plán, čímž naplňuje princip autonomie.
- Dlouhodobé maximalizace je dosahováno ziskovostí podniku, tedy schopností generovat dostatečný počet prostředků pro fungování a rozvoj.
- Společnost s ručením omezením je vlastněna fyzickými nebo právníckými osobami, které jasně vyplývají z vlastnických poměrů podniku a tyto osoby mají svrchovanou moc nad vývojem podniku.

Příklad č. 7

- Společnost Tatra, a.s. provozuje v Kopřivnici automobilku. Společnost má základní kapitál 2 069 752 600 Kč, jejím hlavním předmětem činnosti je především vývoj, výroba a prodej vozidel a jejich příslušenství. Společnost měla v roce 2010 cca 2 400 zaměstnanců, aktiva ve výši 2 696 177 mil. Kč a roční obrát 3 082 mil. Kč.
- Zařad'te tento podnik podle příslušných kritérií typologie podniků.

Řešení

- Hospodářské odvětví: Průmysl (automobilový)
- Zařazení dle CZ-NACE: Sekce C – Zpracovatelský průmysl, 29 – Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů, 29.1 – Výroba motorových vozidel a jejich motorů, 29.10 – Výroba motorových vozidel a jejich motorů
- Druh produkovaných výkonů: Věcné statky
- Druh produkce výkonů
- – výrobní typ: Sériová výroba
- – organizační typ výroby: Proudová
- Převládající výrobní faktor: Investičně náročný
- Velikost: Velký podnik
- Závislost na stanovišti: Žádná (možná pracovní síla)
- Pohyblivost: Nepohyblivý
- Právní forma: Akciová společnost

Příklad č. 8

- Společnost BRNO INN a.s. provozuje hotel Holiday Inn v Brně, společnost má základní kapitál 240 000 tis. Kč, jejím předmětem činnosti je především hostinská činnost a ubytovací služby. Společnost měla v roce 2010 115 zaměstnanců, aktiva ve výši 226 001 mil. Kč a roční obrát 107 878 mil. Kč.
- Zařad'te tento podnik podle příslušných kritérií typologie podniků.

Řešení

- Hospodářské odvětví: Služby (terciární sektor)
- Zařazení dle CZ-NACE: Sekce I – Ubytování, stravování a pohostinství, 55 – Ubytování, 55.1 – Ubytování v hotelích a podobných ubytovacích zařízeních, 55.10 – Ubytování v hotelích a podobných ubytovacích zařízeních, 55.10.1 – Hotely
- Druh produkovaných výkonů: Služby
- Druh produkce výkonů
- – výrobní typ: Vzhledem k charakteru statků (služby) je zařazení jen přibližné, pravděpodobně sériová nebo druhová výroba
- – organizační typ výroby: Vzhledem k charakteru statků (služby) je zařazení jen přibližné, pravděpodobně výroba na stanovišti, v případě ubytovacích služeb zřejmě proudová výroba
- Převládající výrobní faktor: Materiálově náročný
- Velikost: Bilanční sumou a obratem velký podnik, počtem zaměstnanců střední, rozhodnutí tedy záleží na kontextu posuzování
- Závislost na stanovišti: Žádná (možná poptávka)
- Pohyblivost: Nepohyblivý
- Právní forma: Akciová společnost

Příklad č. 9

- Masarykova univerzita provozuje Ekonomicko-správní fakultu v Brně
- Zařadíte tuto organizaci podle příslušných kritérií typologie organizací veřejného sektoru.

Řešení

- Charakter statků: smíšené (spotřeba nedělitelná, existuje vylučitelnost ze spot.)
 - Finanční toky: k institucím
 - Funkce: sociální (vzdělávací)
 - Podíl vlastnictví majetku: státní
 - Potřeby: individuální
-
- Podíl vlastnictví majetku jako státní je sporné, neboť se jedná o veřejnoprávní korporaci zřízenou ze zákona a ne z impulzu státu (majetek univerzity je univerzity a ne státu, univerzitu nespravuje ministerstvo, ale spravuje se sama). Na druhou stranu do ní tečou státní peníze z rozpočtu (z kapitoly ministerstva školství), takže při troše zjednodušení (a s ohledem na zmíněná kritéria) je kategorie státní správnému řešení zřejmě nejbližší.